

v najem; v deželski žep pride 510 fl. Tudi Dobruske toplice so od 1858 lastnina dežele; čistih dohodkov je 14.100 fl. Pač dovolj žalostno je, da se naši zaupci močje celó pri totih obravnavah morajo potegovati za pravico. Poslanec za celjski okraj, prof. Žolgar, se je v omenjeni seji v Gradci pritožil, zakaj da se po deželskih zdravilstvenih zavodih naročujejo večinoma le taki časniki, ki so sovražni Cerkvi in Slovanom. Deželni odbornik in „liberalec“ dr. J. Kaiserfeld je odgovoril, da to ni res! Kdo ima prav? Resnica je, da v nekeje čitalnici deželskih toplic na slovenskih tleh je cel kup časnikov, a med njimi jedini „Vaterland“, ki je pisan v konservativnem t. j. pravičnem duhu; slovanski časopis bo svoje oko iskalo brez uspeha, za take dežela nima denarjev. Vkljub sicer hvalevrednemu in trudopolnemu prizadevanju od strani ravnateljstva vendar takšno zaničevanje Cerkve in narodnosti ne more biti na čast pravičljubnosti, deželi in zavodu. To ravnanje je „liberalno“ v naopačnem, a ne v pravem pomenu.

Iz Ormoža. (Stanko Vrazova svečanost), koje smo vže enok v kratkih vrsticah prijavili, bode se po sklepu odbora vršila 8. septembra v Cerovei, pri rojstnem domu pesnikovem. Letos za skoro 30 let po smrti slavnega Štanka srečna je v novič „žerovinska“ dolina, ker letos bo zopet čula blagoglasne pesni svojega Štanka in vpliv jih na rod slovenski in hrvački. Stanko Vraz, čeravno rojen Slovenec, ločil je se, spoznavši svoj notranji poklic za kujiževna opravila, od svoje rojstne krajine in podal se v tiste kraje jugoslovanske, kjer ima biti zibelka prerojenja jugoslovanskega, da pomaga stavljati temeljni kamen zidin narodnega naobraženja in napredka. Pisal in peval je odslej v bratskem nam jeziku hrvačkem in tako je toraj prišlo, da časté sedaj Hrvatje Vraza kot enega izmed svojih najboljih pesnikov, mi pa ga do dobra ne poznamo, čeravno je duh jegov zmiraj bil v rojstnem mu kraju slovenskem, kar nam najlepše svedoči jo njegove „djulabije“. — Nam je na tem ležeče, da se svečanost Vrazova, kakor najsijajnije priredi ter prosimo tukaj po javnej poti naše slovenske pisatelje, naj blagovolé znane jim črtice iz Vrazovega življenja ali nekoje pesni ali druge sestavke jegove v slovenskeji prestavi z ozirom na svečanost v časopisih objaviti, da bo tako ljudstvo in ves slovenski narod poizvedel, kdo je in kakšno veljavo ima Stanko Vraz. Istotako naj se blagovolé vsa društva, koja bi vtegnola slavnosti se vdeleževati, kakor najprvle pri g. dr. Ivanu Geršaku, c. k. beležniku v Ormožu, kot predsedniku odborov, javiti, da nam bode mogoče vse ob pravem času urediti.

Odbor „Stanko Vrazove“ svečanosti.

Od Ljutomera. Dne 4. t. m. smo obhajali svečanost, ktera se redko kedaj nameri. Zaradi vže premajhnega prostora na pokopališči je se

pred nekterimi letmi prikupilo več zemlje pa naredila nova ograja. Natlačilo je ob dveh po pol dne mnogo ljudstva prostorno cerkev. Naš č. g. župnik stopili so na prižnico in govorili o namenu kupljene zemlje. Tam bomo dobili vsak svoj prostorček, v katerem bomo počivali do sodnega dne. Po dokončani pridigi in večernicah so pa šli farani v dolgi procesiji na pokopališče gledat svojega drugega in dolgega tihega doma. Procesijo je vodilo 5 duhovnikov in kinčalo 50 belo oblečenih deklic, ktere so prišle same čast. gosp. župnika prosit za dopuščenje iti na pokopališče v beli pa nedolžni obleki. Vsaka je imela na glavi zelen venec iz naravnih rastlin in tako je tudi imela vsaka v roki snažen zeleni venec. Po dokončanem blagoslovljenji je pa zapel naš vrli pesnik in pevec g. Gabrijel Postružnik s svojo pevkinjo v ta namen novo zloženo pesem. Po dokončanem opraviu je se vsak vrnil na svoj dom si služiti v potu svojega obraza vsakdajnega kruha, dokler ga ne bo pokrila hladna gomila.

Politični ogled.

Avstrijske dežele. Slovan ima uže povsod na svetu sovražnikov. Trst šteje veliko tisoč Slovencev, okolica je vsa slovenska. Vkljub temu so italijanski poslanci v tržaškem zboru zagnali grd krobot in ropot, ko sta slovenska poslanca g. Nabergoj in g. Gorjup glasovala slovenski. Edina slovenska besedica „ne“ je vsplamtela italijansko divjanje. C. k. namestnik je razburjeni deželni zbor takoj sklenil. Najboljše bi bilo v Trst postaviti krepkega namestnika, ki bi Slovincem pomagal do djanske enakopravnosti, še bolje bi pa bilo Trst, Istrijo in Kranjsko združiti; to bi bil najmočnejši jez zoper italijanske grabeže in nesramneže. Koroški zbor je sklenjen, jednako tudi kranjski, saleburški, gornje-avstrijski, štajerski, česki, moravski in šlezijski; le tirolski, dalmatinski, predarlski, spod. avstrijski, gališki in bukovinski še zborujejo. Povsod, kder imajo liberalci večino, pozvišali so deželne potroške in doklade. — Na Koroškem v Zilskeji dolini bile so velike vaje koroških brambovcev; navzoč je bil nadvojvoda Rainer pa fml. Kuhn; meseca septembra bodo jednake vaje okoli Predinga in Wildona na Štajerskem, dalje na Gališkem, kamor se podajo tudi svitli cesar. Pravijo, da pridejo tje cesarja obiskavat ruski in nemški cesarjevič; Poljaci pripravljajo se na sijajne svečanosti cesarju na čast. — Dne 17. jun. imajo avstrijski Nemci na Dunaji veliko strelno svečanost; mnogo strelcev iz vseh krajev je naglašanih, da pridejo streljat za dobitke. — Moravski c. k. namestnik g. Kalina je bil namenjen iti v toplice Gostinjske, a hipoma je od mrtuda zadet in v 6. urah mrtev. Rajni je bil nekaj časa pri namestnji v Gradci, potem deželni predsednik na Kranjskem in sploh Slovincem pravičen mož. — Nemci in nemškutarji

napravili so nek „šilverein“ ter pobirajo denarjev, da bi ustanovili ponemčevalnih šol ob nemških mejah; tudi mariborski po sili-nemec dr. Duchatsch je zraven. — V Kiseku na Ogerskem je umrl poštar v 4. urah; pravijo, da je dobil kolero; v Banatu so 3 husarji robatega podčastnika vrgli ob tla in z ostrogi osmrtili. Poslanec Istočni snuje društvo za iztiranje judov; društvo šteje uže 23 podružnic. Magjarski kalvinci so sklenoli iz svojih šol izbaeniti nemščino kot predpisan predmet. Pravijo, da Magjari ni treba znati „švabski“.

Vnanje države. Rusi neradi mislijo na vojsko zoper Kitajce. Vendar za prvo silo so pripravljeni. V veliki ocejani odposlali so močno brodovje, ki zamore Kitajcem postreljati vsa pomorska mesta in vso kupčijo uničiti. General Skobeljev pa prodira v strahovitej vročini v zahvalinskih pustinja zoper Turkmene. Vse to pa ne brani Rusom, ponuditi 20.000 mož Grkom v pomoč zoper Turke, ako bi ti ne hoteli pustiti Epira in Tesalije. Bolgarom doposlali so 70.000 pušek, 3000 oficirjev in doslužnih vojakov. Turški sultan se bo moral v kratkem odločiti, ali se boče vdal ali za orožje prijel; Osman-pašo je poslal v Adrijanopol, a namesto njega Husajn-pašo, divjega Albanca, imenoval za vojniškega ministra. Albanci postavili so 25.000 mož na noge zoper Črnogorce, 60.000 pa zoper Grke. Vrh tega streže nekšen Midhat-paša v Aziji v Damasku izneveriti se sultanu in osnovati ondi novo mohamedansko državo; sploh v Turčiji zopet hudo vre. — Francozi obhajali so dne 14. jul. veliko narodno, to pa republikansko svečanost, ker so ta den pred 101. letom pričeli revolucijo ter kraljevsko jeto „Bastille“ v Parizu razdajali. K svečanosti so spustili vse socialiste, ki so l. 1870. in 71. Pariz požigali, nedolžne jezuite pa so iztirali. Bogu je znano, kako dolgo bodo tako smeli razsajati. — Angleži v Afganistanu podirajo trdnjave okolo Kabula ter hočejo potem iz dežele umakniti se nazaj v Indijo; vojska jih je stala veliko tisoč vojakov in 200 milijonov goldinarjev. Ti so zgubljeni. — Zmagoviti Chilenci v Ameriki ponudili so mir Peruvijancem in Bolivijancem.

Za poduk in kratek čas.

Štajerska in nemško-liberalno gospodstvo od l. 1861—1881.

IV. Gradec je glavno mesto deželi štajerske. To mu je na veliko dobroto. Uže iz povedanega na tem mestu so čestiti bralci lahko povzeli, koliko tisočakov goldinarjev iz javnih blagajnic v Gradec odhaja vsako leto. Naslednje bo isto še bolje pojasnilo. Štajerski davkovci vzdržujemo namreč Gradčanom še sledeče zavode, katerih vsak vleče na leto več ali manje denarjev. Tako plačujemo za galerijo, kder hranjujejo razne podobe in kipe, in za risarsko akademijo vkup 7914 fl.

za šolo gluho-nemcev 14.559 fl. za podkovaško šolo in živinsko bolnišnico 7162 fl., dalje za deželsko šolo jezdarsko 590 fl., šolo za telovadbo ali „turnšolo“ 4976 fl. (glavni učitelj ali „turnar“ ima 1000 fl. letne plače), za šolo borivnico (Fechtschule) 105 fl. in šolo plesavnico, kder se plesati uče, tudi 105 fl. Letos je se celo liberalcem tukaj zazdelo preveč pometanja z denarji, in so torej sklenoli sčasoma razpustiti drago podkovaško šolo, ki ima 3 profesorje in 5 učencev. Blizo Gradca vzdržujemo deželsko kmetijsko šolo 3razredno, ki na leto stane po 10.000 fl. Dohodkov ima 1913 fl. država doplačuje 3000 fl. Podučni jezik je nemščina. Slovenci nimamo lahko od nje kaj pridati. Bilo je torej opravičeno, da se je tudi za spodnji Štajer nekaj storilo. Osnovali so sadje in vinorejsko šolo v Mariboru. Toda Slovenci tudi tukaj ne morejo potrebnega sadje- in vinorejskega in sploh gospodarskega poduka uspešno zajemati in crpiti, ker je zopet podučni jezik „edinozveličavna“ večna nemščina. Slovenski učenci na tej šoli so res jezikovski trpini. Potrebni je na leto 21.302 fl. Lastnih dohodkov ima zavod 8900 fl. vkljub slabim vinskim letinam. Po časi bodo ti večji in deželo bo manje doplačila zadevalo. Največ dohodkov dala je drevesnica, namreč 3000 fl. Ravnatelj ima 2800 fl. plače, adjunkt g. Hanzel 800 fl. Letošnji deželni zbor mu je prisodil 1000 fl. Za gornji Štajer vzdržujemo deželsko rudarsko šolo. Ta potrebuje 5946 fl. Učencev bilo je lani samo 21.

Za šolstvom (1.843.011 fl.) vdrapne deželno blagajnico najhuje doplačilo k fondu gruntno rešitve, namreč 604.840 fl. Ko so izrekli, naj bodo kmetje od grajščakov in gruntnih gospodov neodvisni posestniki, zaukazali so gruntno rešitev. Pri tej so grajščaki morali $\frac{1}{3}$ pustiti, $\frac{1}{3}$ kmetje plačati, $\frac{1}{3}$ pa dežela prevzeti. Grajščaki so svojo $\frac{1}{3}$ na mah zgubili, kmetje svojo $\frac{1}{3}$ pošteno plačali, dežela štajerska je pa še dolžna 12.910.934 fl. Ovi dolg plačujemo v letnih obrokih s 5% obresti vred, kakor se pač zemljiščne odveznice izžrebajo. Sedaj je ovo breme še precej občutno, toda v nekaterih letih ga bomo davkovci rešeni. Ali česar rešeni ne bomo, to so zraven šolskih potroškov še potreboče za blagodejne in zdravilne svrhe in zadeve. Tukaj je treba na leto 816.816 fl. Javna bolnišnica v Gradcu zahteva iz deželne blagajnice 66.000 fl. (vsi stroški znašajo 149.111 fl.) Graške najdenišnici in porodišču doplačuje dežela 7600 fl. Nekaj let so vsi potroški zadevali deželo in smo davkovci žrtvovali zavodu, kder nezakonške matere porodavajo in se otroci najdenici pobirajo, v 10 letih 838.208 fl. 74 kr. Mater sprejetih v porodišče bilo je 8% iz slovenskega, 73% iz srednjega (se ve največ iz Gradca) in 7% iz zgornjega Štajera, kar nam kaže, kolikor smo tudi v tej reči Štajerci rabotali Gradčanom. Prav bilo je torej, da je deželni zbor l. 1872. najdenišnico in porodišče graškemu mestu prepustil. Letos je Gradec prosil, naj dežela ovi nepotrebni zavod